

Naisiin kohdistuva väkivalta – EU:n laajuinen tutkimus

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklassa kielletään kaikenlainen syrjintä, mukaan lukien sukupuoleen perustuva syrjintä.

Tausta

Sekä Euroopan parlamentin päätöslauselmassa naisiin kohdistuvan väkivallan poistamisesta (annettu 26. marraskuuta 2009) että Euroopan unionin neuvoston päätelmissä naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemisestä (annettu 8. maaliskuuta 2010) todetaan, ettei naisiin kohdistuvasta väkivallasta Euroopan unionissa (EU) ole saatavilla säännöllisesti kerättyä ja vertailukelpoista tietoa. Aihetta on kyllä tutkittu useissa EU:n jäsenvaltioissa, mutta tutkimustulokset eivät ole keskenään vertailukelpoisia tai ne ovat vanhentuneita.

Tukholman ohjelmaa käsittelevässä päätöslauselmassaan (annettu 25. marraskuuta 2009) Euroopan parlamentti kehottikin Euroopan unionin perusoikeusvirastoa kokoomaan ja julkaisemaan „luotettavia ja vertailukelpoisia tilastotietoja kaikista syrjintäperusteista [...] ja kohteilemaan eri perusteita, mukaan lukien naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskeva EU:n laajuinen vertailutieto, yhdenvertaisesti.”

Luotettavat ja vertailukelpoiset tiedot ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta voidaan arvioida naisiin kohdistuvan väkivallan yleisyyttä ja löytää sopivia ratkaisuja.

Keskeiset kysymykset

Naisiin kohdistuva väkivalta EU:ssa

Naisiin kohdistuva väkivalta on yhä suuri ongelma EU:n jäsenvaltioissa. Se heikentää naisten tärkeimpiä perusoikeuksia, kuten ihmisarvoa, oikeutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Naisiin kohdistuvan väkivallan seuraukset ulottuvat välittömiä asianosaisia – uhreja ja tekijöitä – paljon laajemmalle, sillä vaikutukset tuntuvat perheiden, yhteisöjen ja yleisemminkin yhteiskunnan tasolla.

Naisten ja miesten tasa-arvo on yksi EU:n pääperiaatteista. Se tunnustetaan EU:n perussopimuksissa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Naisiin kohdistuva väkivalta voidaan liittää moneen perusoikeuskirjan artiklaan, kuten artiklaan ihmisarvosta (1 artikla), artiklaan oikeudesta elämään (2 artikla), artiklaan oikeudesta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen (3 artikla), artiklaan kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan kohtelun ja rangaistuksen kiellosta (4 artikla), artiklaan oikeudesta vapauteen ja turvallisuuteen (6 artikla) sekä artiklaan syrjintäkiellosta (21 artikla). Naisten ja miesten tasa-arvoa koskevassa strategiassaan vuosiksi 2010–2015 (hyväksytty 21. syyskuuta 2010) Euroopan komissio vahvisti EU:n päätöksen torjua sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa.

Perusoikeusviraston tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta

Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) toteuttaa vuosina 2011–2012 EU:n laajuisen kyselytutkimuksen naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Kyse on laatuaan ensimmäisestä tutkimuksesta, jonka yhteydessä on tarkoitus haastatella satunnaisotannalla kaikkiaan 40 000 naista unionin 27 jäsenvaltiossa ja Kroatiaassa. Tutkimuksen avulla saadaan vankkaa ja vertailukelpoista tietoa, jota päätöksentekijät tarvitsevat laatiakseen tietoon perustuvia, kohdennettuja toimintalinjoja naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi.

Tutkimuksen tavoitteena on:

- tuottaa näyttöä tärkeimpiä sidosryhmiä, kuten päätöksentekijöitä, eri alojen ammattilaisia ja kansalaisjärjestöjä varten toimintalinjojen ja muiden toimenpiteiden luomiseksi naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan;
- toimittaa ensimmäistä kertaa EU:n laajuisesti vertailukelpoisia tietoja siitä, millaista naisten kokemaa ruumiillinen, seksuaalinen ja henkinen väkivalta ja ahdistelu on laajuudeltaan ja luonteeltaan, sekä siitä, ilmoittavatko naiset kokemuksistaan ja jos ilmoittavat, miten siihen reagoidaan;
- edistää tiedon keräämistä sellaisten indikaattorien määrittämiseksi, joita voidaan myöhemmin käyttää naisiin kohdistuvan väkivallan seurannassa ja torjunnassa.

Naisiin kohdistuvan väkivallan laajuuden arviointi

Tutkimuksen tavoitteena on kerätä naisten kokemuksia „arjen“ väkivallasta. Tutkimuksessa otetaan huomioon **ruumiillinen, seksuaalinen ja henkinen väkivalta**, ahdistelu ja häirintä, jota naiset ovat kokeneet nykyisten tai entisten kumppaneidensa tai muiden henkilöiden taholta, sekä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana että ylipäätään 15 vuoden ikäisestä lähtien. Tutkimuksessa pyritään arvioimaan myös **alle 15-vuotiaana koettua väkivaltaa**, jotta kokemuksista saataisiin kokonaisvaltainen kuva naisten koko elämän ajalta.

Tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti eri olosuhteissa, esimerkiksi kotona tai työpaikalla, koettua väkivaltaa sekä uuden viestintätekniikan kuten tekstiviestien tai Internetin yhteisö sivustojen kautta tapahtuvan väkivallan ja ahdistelun muotoja. Tutkimuksessa esitetään kysymyksiä myös väkivallan yleisyydestä ja vakavuudesta, väkivallan ruumiillisista, tunneperäisistä ja henkisistä seurauksista, sairaanhoitoon tai muihin palveluihin turvautumisesta, tyytyväisyydestä saatuihin palveluihin, naisten kokemuksista heidän otettua yhteyttä poliisiin sekä turvallisuudentunteesta.

Tutkimusmenetelmät

Perusoikeusviraston tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta on laajamittainen hanke, jossa kerätään kvantitatiivista tietoa yksityiskohtaista haastattelulomaketta käyttäen. Tutkimus perustuu standardoituihin haastatteluihin, joiden yhteydessä haastatellaan henkilökohtaisesti 1 500 satunnaisesti valittua naista kustakin maasta. Kaikkiaan tutkimuksessa haastatellaan **40 000 naista** eri puolilla EU:ta. Tutkimuksen avulla saadaan edustavaa tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta sekä kansallisella että EU:n tasolla.

Koska naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja on paljon ja kaikkiin tutkimusmenetelmiin liittyy aina rajoituksia, on tärkeää huomioda, ettei tutkimuksessa ole mahdollista ottaa huomioon kaikkia naisiin kohdistuvan väkivallan tyyppejä. Esimerkiksi melko harvinaisista tai pääasiassa tiettyihin väestön alaryhmiin vaikuttavista väkivallan muodoista – esimerkkinä mainittakoon nais- ja tyttökauppa tai naisten sukupuolielinten silpominen – olisi erittäin vaikeaa kerätä tietoa satunnaisotantaan perustuvassa tutkimuksessa.

Täysimittaisen tutkimuksen valmistelutyö

Perusoikeusvirasto käynnisti vuonna 2010 kuulemis- menettelyn erilaisten sidosryhmien ja asiantuntijoiden

keskuudessa valmistellakseen tutkimustaan naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Virasto on näin kerännyt tietoa erityisesti liittyen tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen tavoitteisiin, päätöksentekijöiden tarpeisiin unionin tasolla ja jäsenvaltioissa sekä tutkimusmenetelmien teknisiin yksityiskohtiin.

Perusoikeusvirasto toteutti vuosina 2010–2011 esitutkimuksen naisiin kohdistuvasta väkivallasta kuudessa unionin jäsenvaltiossa: Espanjassa, Italiassa, Puolassa, Saksassa, Suomessa ja Unkarissa. Esitutkimuksen tarkoituksena oli auttaa perusoikeusvirastoa laatimaan haastattelututkimuksen kysymykset siten, että niiden avulla saadaan vertailukelpoista tietoa naisten kokemasta väkivallasta Euroopan unionissa. Esitutkimuksessa arvioitiin myös sitä, miten naiset ymmärtävät seuraavat tutkimuksen avainaiheet: kokemukset ruumiillisesta, seksuaalisesta ja henkisestä väkivallasta kotioiloissa tai työpaikalla tai uusissa ympäristöissä, kuten Internetin yhteisö sivustoilla.

Näyttöön perustuvia neuvoja

Tulokset

Tutkimustulokset julkaistaan vuonna 2013. Niistä saadaan tietoa jatkuvaan keskusteluun unionin toimista naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi uusien lakien säätäminen, nykyisten lakien yhdenmukaistaminen tai ohjelmat tietoisuuden parantamiseksi unionin kansalaisten keskuudessa. Tutkimuksen avulla saadaan kussakin maassa poliisin, terveys- ja sosiaaliviranomaisten sekä kansalaisjärjestöjen työn kannalta tärkeää tietoa, joka auttaa jakamaan resurssit tehokkaasti ja parantamaan palveluja. Esimerkiksi arviot väkivaltatapausten määrästä ja uhrien tarpeista sekä uhrien näkemykset saamansa avun laadusta saattavat kannustaa harkitsemaan uudelleen valtiollisten ja muiden tukipalvelujen resursseja.

Lisätietoja:

Lisätietoja on saatavilla perusoikeusviraston verkkosivuilla osoitteessa:

<http://fra.europa.eu>,

ja yksityiskohtaisemmin osoitteessa:

http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/projects/proj_eu_survey_vaw_en.htm.

Voit ottaa yhteyttä myös sähköpostitse:

information@fra.europa.eu.